

Щодо надання громадянам публічних послуг



Одним з найважливіших завдань національної адміністративно-правової доктрини є належний захист прав і свобод громадян, особливо в рамках їх правовідносин з органами виконавчої влади.

Конституцією України встановлено пріоритет прав і свобод людини та громадянина, а також закріплено, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави».

Реалізація законодавчих актів, які розвивають, розширюють та конкретизують права і свободи людей, можлива через надання державою, органами місцевого самоврядування та іншими вповноваженими на це інституціями публічних послуг громадянам. Такі послуги, визначені як адміністративні, надаються і відділами державної ре-

єстрації актів цивільного стану реєстраційних служб.

Нині Державною реєстраційною службою проводяться заходи щодо поліпшення державного управління, особливо це стосується адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Саме в системі забезпечення цих прав розглядаються адміністративні послуги, які надаються приватним особам з метою задоволення їх законних інтересів. Ці послуги є досить різноманітними, за деякими дослідженнями їх нараховується близько 250.

Серед таких послуг, урахувавши постанову Кабінету Міністрів України від 25. 05. 2011 р. № 639 «Про затвердження переліків платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством юстиції, Державною реєстраційною службою та структурними підрозділами територіальних органів Міністерства юстиції, що забезпечують реалі-

зацію повноважень Держаної реєстраційної служби», відповідно до Закону України від 1 липня 2010 р. № 2398-VI «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» відділи державної реєстрації актів цивільного стану проводять державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті, цебто засвідчують від імені держави події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків, підтверджують від імені держави зазначені факти. Ці акти підлягають обов'язковій реєстрації. Згідно з вищевказаним законом відділи державної реєстрації актів цивільного стану видають відповідні свідоцтва громадянам про здійснення реєстрації зазначених фактів, з якими законодавець пов'язує виникнення, зміну або припинення конкретних юридичних правовідносин. Такі дії відділів державної реєстрації актів цивільного стану є наданням адміністративних послуг, адже, як зазначають вчені адміністративного права і законодавець, це дії зі створення організаційних умов для реалізації свого права громадянином або іншим суб'єктом адміністративно-правових відносин.

Відділи державної реєстрації актів цивільного стану своїми організаційними діями створюють умови для реалізації громадянами права на громадянство, шлюб тощо. Не дивлячись на те, що відносини щодо отримання таких прав регулюються різними галузями права, акти реєстрації цивільного стану видаються на виконання норм адміністративного права та належать до адміністративних актів, а це, як відомо, є однією з форм державного управління.

У сучасний період розвитку української державності урядом передбачається запровадження системи управління якістю надання державних послуг. Держспоживстандарт України та Головержслужба України 31 липня 2006 року видали наказ № 273/221, яким

були затверджені Методичні рекомендації щодо розроблення та впровадження системи управління якістю відповідно до стандарту ДСТУ 180 9001-2001 в органах виконавчої влади.

Уся робота відділів державної реєстрації актів цивільного стану пов'язана з наданням послуг і, безумовно, вона потребує високої якості правового регулювання та реалізації правових норм, які регулюють процес їх надання.

Державна реєстрація актів цивільного стану, на нашу думку, є окремим видом адміністративного провадження, якому притаманні всі стадії цієї складової адміністративного процесу. Стадіями провадження в справах про надання адміністративних послуг державної реєстрації актів цивільного стану є порушення або ініціювання провадження в справі, прийом відповідних документів від заявника, розгляд заяви, справи та прийняття рішення щодо реєстрації, сама реєстрація у відповідних державних реєстрах та видача документів, які її засвідчують.

Порушення (ініціювання) провадження в справі про надання послуги реєстрації здійснюється, як правило, відповідно до заяви громадянина. За визначенням В. Д. Сорокіна, заява – це звернення громадянина, яке адресоване відповідному органу виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємству, установі, організації, яке має інформацію про наміри реалізувати належне громадянське суб'єктивне право. Це визначення заяви, на наш погляд, є достатньо вдалим, однак потребує деякого доповнення. Суб'єктами звернення із заявою можуть бути не тільки громадяни, але й інші фізичні і, навіть, юридичні особи. Як свідчить практика відділів державної реєстрації актів цивільного стану реєстраційних служб у Луганській області, в ці органи виконавчої влади звертаються за реєстрацією шлюбу, народження дитини, розірвання шлюбу тощо не тільки громадяни України, але й особи без

громадянства та іноземні громадяни. Щодо реєстрації випадків смерті із заявою звертаються також і юридичні особи.

Згідно з пунктами 3, 6 розділу II Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 р. № 52/5 (у редакції наказу від 24 грудня 2010 р. № 3307/5), для державної реєстрації актів цивільного стану подаються документи, які підтверджують факти, що підлягають державній реєстрації, а також паспорт або паспортний документ заявника. Особи, які не досягли шістнадцяти років, пред'являють свідоцтво про народження та довідку з місця проживання. Особи, які досягли шістнадцятирічного віку, але не отримали паспорт громадянина України, пред'являють свідоцтво про народження та довідку з місця проживання за умови, якщо від дня досягнення зазначеного віку минуло менше ніж один місяць. Документи, складені іноземною мовою, подаються для державної реєстрації актів цивільного стану разом з їх перекладами на українську мову, засвідченими в установленому порядку.

Розгляд та вирішення заяв щодо державної реєстрації актів цивільного стану є службовим обов'язком керівників та інших працівників відділів державної реєстрації актів цивільного стану. Загальні строки розгляду заяв, що подаються в органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, становлять до 30 діб. Однак державна реєстрація актів цивільного стану здійснюється в значно коротший або довший терміни у випадках, передбачених законодавством. Суворе дотримання терміну, визначеного законодавством, при розгляді заяв у відділах державної реєстрації актів цивільного стану є однією із складових оцінки якості надання адміністративної послуги.

У процесі розгляду заяви на основі поданих документів з'ясовуються фактичні обставини та обґрунтовуються висновки, необхідні для прийняття рішення про держав-

ну реєстрацію акта цивільного стану. За результатами розгляду заяви відділ державної реєстрації актів цивільного стану, як правило, приймає рішення про державну реєстрацію акта цивільного стану. Однак, якщо за матеріалами справи необхідно прийняти інше рішення, він обґрунтовує це у відповіді заявнику, прийнявши одне з таких рішень: про часткове задоволення вимоги суб'єкта звернення; про припинення провадження у справі; про поновлення провадження; про закриття провадження у справі; про відмову в задоволенні вимог, які заявлені суб'єктом звернення. Чіткість, повнота з'ясування обставин справи, на яких ґрунтується рішення органу державної реєстрації актів цивільного стану, є критеріями оцінки якості надання послуг громадянам та іншим суб'єктам правовідносин. Водночас якість надання адміністративних послуг є головним у роботі відділів державної реєстрації актів цивільного стану реєстраційних служб. Так удосконалено порядок надання послуг відділами державної реєстрації актів цивільного стану, а саме запроваджено можливість попереднього електронного запису (через мережу Інтернет в режимі он-лайн) на прийом до відділів державної реєстрації актів цивільного стану Луганської області.

Отже, сьогодні одним з важливих завдань держави є забезпечення розвитку системи надання публічних послуг. Сучасні європейські та світові тенденції переосмислення природи державного управління та демократизоване суспільство, яке стає все більш вимогливим до посадових осіб публічних органів влади, стимулюють державний сектор України орієнтувати всю діяльність на максимальне задоволення потреб, запитів та інтересів конкретної людини через надання якісних послуг.

Е. Б. Стельмах
начальник реєстраційної служби Головного управління юстиції у Луганській області